

Nærings- og fiskeridepartementet

Oslo, 31.8.2024

Innspill fra Norsk kommunalteknisk forening til NOU 2024:9 Ny lov om offentlige anskaffelser Andre delutredning

Det vises til Nærings- og fiskeridepartementets høringsbrev av 16.5.2024, hvor anskaffelsesutvalgets andre delutredning, *NOU 2024: 9 Ny lov om offentlige anskaffelser Andre delutredning* ble lagt ut på høring.

Andre delutredning gjelder spørsmål om sikkerhet og beredskap, lokale og regionale leverandører, åpenhet om eierskap og skatt, geografisk virkeområde, reglene om avvisning og håndheving. I tillegg fremlegger utvalget forslag til ny lov om anskaffelser i forsyningssektorene og ny lov om konsesjonskontrakter.

Departementet ber om høringsinstansenes syn innen 31.8.2024.

Kort om Norsk Kommunalteknisk forening (NKF)

Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) er en ideell organisasjon av, og for, norske kommunalteknikere. Foreningen er delt opp i fagfora for byggesak, bygg og eiendom, digital, plan & miljø og veg & park. NKF jobber for å dele kunnskap og skape relasjoner på tvers av kommunegrenser. Foreningen har over 400 virksomhetsmedlemmer, og medlemskommunene i NKF dekker 99,5% av den norske befolkningen. Over 1.000 kommunale enheter er aktive i foreningens nettverk. Våre medlemmer står for en stor andel av offentlige innkjøp.

NKFs innspill til NOU 2024:9

Innledningsvis bemerker NKF at vi er noe kritisk til at utvalget har hatt begrenset med tid til disposisjon tatt i betraktning det omfattende mandatet og de komplekse rettslige vurderinger med potensielt store konsekvenser for våre medlemmer.

Tilsvarende er NKF kritiske til den korte høringsfristen som er satt, midt i avvikling av årets sommerferie. Delutredning II er på om lag 500 sider, og omhandler et svært omfattende og komplisert stoff å sette seg inn i og mene noe om, både for kommunene, men også for NKF.

Som vi skrev i høringsinnspill til første delutredning er NKF positiv til tanken om et lovforslag som er ment å forenkle gjennomføring av offentlige anskaffelser, men vi er usikre på om det er og blir tilfelle for våre medlemmer i drøye 350 ulike kommuner. Regelverket er komplisert og vår erfaring er at mange kommuner trår feil i forbindelse med gjennomføring av anskaffelser, og at det brukes store ressurser på innsyn, klager og rettssaker. Dette er ressurser som kunne blitt

benyttet bedre i en stadig mer presset kommuneøkonomi. NKF støtter derfor KS når de savner en nærmere redegjørelse for konsekvensene av forslagene, herunder en nærmere vurdering av hva som er en forsvarlig håndhevelse sett opp mot hovedformålet om effektiv bruk av samfunnets ressurser og oppdragsgiverens behov for å inngå kontrakt.

NKF stiller spørsmål ved om denne delutredningen i tilstrekkelig grad omtaler nytte-kostnads perspektiv. Vi savner en vurdering av om de mange samfunnsmålene i unødig grad bidrar til kompleksitet som gir kostnader og reduserer anskaffelsens nytteverdi for de ulike typer innkjøp som gjøres.

Formålet med endringene:

NKF er positive til regelendringene som forventes å gi vesentlige gevinster for samfunnet, inkludert økt tillit til offentlige anskaffelser, god konkurranse, effektiv håndheving, lavere ressursbruk, færre tvister og ulovlige direkteanskaffelser.

Vi er også positive til formålet i det nye lovforslaget som er å fremme effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser, og ivareta sikkerhets- og beredskapshensyn. NKF mener det er helt nødvendig for å kunne nå klima- og miljømålene, men også de gjeldende omstillingsmål som ledd i det grønne skiftet. Selvsagt støtter NKF også de sosiale hensyn som den nye loven skal ivareta, slik som arbeid mot arbeidslivskriminalitet og ivaretagelse av sosiale forhold.

NKF støtter at den nye loven skal gjelde for kontrakter som skal oppfylles helt eller delvis i utlandet.

Digitalisering og bruk av KI

NKF er enig i at effektiv håndtering av dokumentasjon og innsynskrav kan kreve investeringer i digitale løsninger og systemer. Kommunene må vurdere hvordan de kan utnytte teknologi for å møte de nye kravene, men NKF mener at myndighetene her må komme mer på banen og veilede kommuner som trenger hjelp og bistand.

NKF registrer at heller ikke delutredningen II omtaler bruk av kunstig intelligens i forbindelse med offentlige anskaffelser. Vi mener det er en svakhet.

Lokale entreprenører

Bruk av lokale entreprenører er viktig av flere grunner. NKF er positive til at kommunene oppfordres til å innrette konkurranser slik at lokale og regionale leverandører kan delta, blant annet gjennom oppdeling av kontrakter og tilpasning av krav for å gjøre det mulig for mindre leverandører å konkurrere. Det er fleksibilitet i regelverket for å ivareta hensynet til lokale og

regionale aktører, men det er viktig at dette skjer i henhold til regelverket. NKF presiserer her at god veiledning viktig så kommunene gjør dette riktig og ikke trår feil.

Håndheving og kontroll

NKF støtter en plikt til å avlyse konkurranser ved feil, da vi mener dette i større grad vil unngå sløsing med ressurser.

Med hensyn til håndheving og kontroll foreslås at Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) skal kunne sette til side beslutninger som er truffet i strid med loven eller forskrifter. Dette betyr at kommunene må være forberedt på at deres anskaffelsesbeslutninger kan bli gjenstand for klager og vurderinger.

Klagenemndas avgjørelser skal gjøres bindende, noe som kan bidra til en mer effektiv og forutsigbar håndheving av regelverket

NKF støtter at håndheving i forslaget fokuserer på den prekontraktuell fase; noe vi antar vil begrense behovet for etterfølgende erstatningssøksmål og dermed redusere kompleksiteten og kostnadene knyttet til håndheving.

Sikkerhet og beredskap

Tatt i betraknings situasjonen i verden i dag støtter NKF at kommuner må vurdere om det er relevant å stille krav eller kriterier for å ivareta sikkerhet og beredskap i offentlige anskaffelser. Dette vil kreve nye vurderinger og prosedyrer i anskaffelsesprosessen, og NKF ser for seg et stort behov for råd og veiledning på dette området.

Implementering og ressurser i kommunene

De foreslåtte regelendringene forventes å gi økonomiske og administrative gevinster, men vil også kreve tilpasninger og ressurser for å sikre etterlevelse. Slik NKF forstår delutredning II må kommunene forberede seg på økte administrative og økonomiske byrder.

For NKF er det viktig at kommunene må få «nok» tid til å forberede seg på bl.a. opplæring i nytt regelverk og tilpasning av interne prosedyrer.

Kommunenes evne til å håndtere det nye regelverket vil variere avhengig av størrelse, ressurser og eksisterende kompetanse. NKF ser at implementering av det nye regelverk kan medføre store utfordringer, og da spesielt i mindre kommuner. For å sikre en vellykket implementering,

mener NKF det vil være viktig med tilstrekkelig opplæring og tilgjengelige ressurser, teknologiske løsninger, samarbeid, støttet av sentrale myndigheter.

1. Kompetanse og opplæring

Behov for opplæring: NKF mener det må legges til rette for tilstrekkelig opplæring, og at den må gis på riktig og på flere nivåer tilpasset aktuelle behov og nivå. NKF anbefaler at det legges til rette for sentralt styrt opplæring og veiledning for alle kommuner, og at det vurderes i hvilken grad det også må være (noe) obligatorisk opplæring.

Som kjent er kommuneøkonomien i stadig flere kommuner under stort press. Det kan være en utfordring, spesielt for mindre kommuner med begrensede ressurser, å ha eller få tilgang til juridisk og faglig ekspertise for å tolke og anvende de nye reglene korrekt.

2. Nye krav til dokumentasjon, innsyn og håndtering av klager kan øke den administrative byrden for kommunen, og det vil kreve både ressurser og kapasitet å håndtere disse. Både implementering av nye prosedyrer og systemer kan medføre økonomiske konsekvenser, og utfordring med hensyn til finansiering.

3. NKF er bekymret for kommuner som ikke har ressurser til å få gjort en nødvendig faglig vurdering hvordan de kan utnytte teknologi for å møte de nye kravene for effektiv håndtering av dokumentasjon og innsynskrav som kan kreve investeringer i digitale løsninger og systemer. NKF anbefaler derfor her styrket råd og veiledning til kommunene.

4. Mindre kommuner kan ha nytte av å samarbeide med andre kommuner eller interkommunale selskaper for å dele ressurser og kompetanse. NKF støtter derfor at bruk av interkommunalt samarbeid bør styrkes, og muligens er tiden inne for å i alle fall vurderes om små kommuner må «tvinges» til slikt samarbeid.

Når det gjelder veiledning fra sentrale myndigheter forutsetter NKF at alle relevante veiledere holdes oppdatert, og de utarbeides for bruk på alle nivåer. Slik NKF vurderer det vil behovet for veiledning være størst på det laveste nivået. NKF er enig i at kommunene selvfølgelig selv må følge med på og implementere nye veiledninger, men muligens må det på plass anbefalinger om hvordan dette skal og må skje.

5. NKF ser at kommunene må revidere egne interne prosedyrer for å sikre samsvar med nytt regelverk, og i tillegg må kommunen etablere systemer for internkontroll og oppfølging for å sikre etterlevelse av nye krav. Det må implementeres nye prosedyrer for sikkerhet og beredskap, samt tilrettelegges for lokale og regionale leverandører. Slik NKF vurderer det vil det også her være behov for veiledning for kommunene, f.eks. i form av webinarer.

6. Kommunene må være forberedt på håndtering av klager og tvister, noe som krever juridisk kompetanse og ressurser til å følge opp både i KOFA og eventuelt i domstolene. NKF minner om at mange kommuner har i dag ikke egne jurister, men dette kan muligens løses ved hjelp av lokale og regionale samarbeid også om slik kompetanse.

NKF viser for øvrig til de innspill vi ga til delutredning I, i brev av 12.2.2024.

For de øvrige punktene i delutredningen støtter vi KS sitt høringsinnspill.

Med vennlig hilsen

Kirsti Kierulf
Adm. Direktør
Norsk Kommunalteknisk Forening